

L'ús de tesaurus per a l'anàlisi temàtica de la producció científica: apunts metodològics des d'una experiència pràctica

[[Versión castellana](#)]

DAVID FERNÁNDEZ-QUIJADA

Professor de la Facultat de Ciències de la Comunicació
Universitat Autònoma de Barcelona
david.fernandez@uab.es

Opcions

Imprimir

Recomanar

Citació

Estadístiques

<meta />

Metadades

Similars

Resum [[Abstract](#)] [[Resumen](#)]

Es descriuen els aspectes metodològics d'una experiència aplicada d'anàlisi temàtica d'un corpus de revistes científiques de comunicació. Com a descriptors es van usar els del tesaurus de la UNESCO i els dels àmbits teòrics i els sectors definits en una recerca prèvia, així com descriptors onomàstics lliures, geogràfics i temporals. Per a l'ús del tesaurus de la UNESCO es van haver de prendre i justificar tota una sèrie de decisions referides a la seva traducció al català a partir de diferents recursos. Els resultats posen de manifest alguns dels problemes sorgits i la necessitat de crear un tesaurus propi de l'àmbit de comunicació.

1 Introducció

Com a societat filial especialitzada en comunicació de l'Institut d'Estudis Catalans, la Societat Catalana de Comunicació (SCC) és la principal associació científica catalana d'aquest àmbit. Una de les tasques que li ha donat major visibilitat al llarg de la seva història ha estat l'edició de diferents publicacions periòdiques. Des de l'any 1989, en què es va publicar el número inaugural de *Periodística*, la SCC ha canalitzat a través de les seves revistes bona part de la recerca en comunicació feta en català o per investigadors catalans. A *Periodística* es van afegir amb posterioritat *Treballs de comunicació*, *Cinematògraf* i *Gazeta*.

Amb la voluntat de determinar l'aportació científica de la SCC es va plantejar una recerca bibliomètrica amb dos objectius: establir els principals temes de recerca en comunicació a partir de les seves publicacions periòdiques i mesurar la seva evolució temporal al llarg dels darrers vint anys. Així, es van establir les principals temàtiques de recerca aparegudes entre 1989 i 2009 en les revistes de la SCC, el que totalitza 601 peces publicades en els 41 números de les diferents revistes. Els resultats d'aquesta recerca ja s'han exposat en un altre article (Fernández-Quijada, 2012) però en aquest text es plantegen en profunditat els aspectes metodològics aplicats, de manera que pugui servir com a guia en futures treballs.

2 Tesaurus

Contemporàniament, l'anàlisi temàtica sembla fàcilment assolible a partir de l'estudi de les paraules clau que apareixen en els articles científics. Aquesta pràctica, però, no s'ha aplicat de manera sistemàtica en l'àmbit de les ciències socials fins a dates recents, de manera que la majoria d'articles de l'univers estudiat no en tenia. Concretament, les paraules claus no van aparèixer en

cap número de *Cinematògraf* ni de *Gazeta*, mentre que a *Treballs de comunicació* s'incorporen a partir del número 24, corresponent a juny de 2008, i en el cas de *Periodística* ho fan també a partir del mateix any, coincidint amb el número 11. En total, només quatre dels 41 números de revistes de l'univers comptaven amb paraules clau.

Això posava de manifest la necessitat de determinar el tema de tots els articles publicats a partir de la seva lectura. Per mantenir la coherència de criteris en la indexació, es va decidir codificar també aquells articles que ja comptaven amb paraules clau a partir dels mateixos criteris i per part del mateix indexador. Aquesta assignació no es va fer de manera arbitrària sinó que es va utilitzar com a referència un tesaurus que, amb un número limitat de descriptors, va permetre la mínima homogeneïtat desitjable en una recerca d'aquesta naturalesa. La utilització de sistemes classificatoris com els tesaurus constitueix una valuosa eina per a l'organització del coneixement i, en aquest cas, per a l'anàlisi de la seva difusió.

A diferència d'altres disciplines on existeixen sistemes de classificació acceptats de manera bastant àmplia pel conjunt de la seva comunitat científica (vegi's com a exemple la classificació JEL, *Journal of Economic Literature*, en economia o els tesaurus de l'Institut de Estudios Documentales sobre Ciencia y Tecnología), en comunicació no es disposa d'una eina consensuada per la comunitat acadèmica de l'àmbit i d'ús extensiu. Les dues que més s'hi aproximen tenen el mateix origen, la UNESCO: el tesaurus general de la UNESCO i el tesaurus específic sobre comunicació de masses de Jean Viet (1982). L'adaptació d'un tesaurus existent és una tasca més senzilla que l'elaboració d'un llenguatge *ab initio*. En aquest cas, a més, la limitació de recursos humans i temporals ho imposava. S'ha de ser conscient, però, que aquesta elecció també implica menor idoneïtat, ja que el propòsit original per al qual es va elaborar aquest tesaurus no és el mateix que el propòsit de la recerca (Gil Urdiciain, 2004). El dubte residia en la decisió d'utilitzar una o altra font. El treball de Viet presentava com a gran avantatge l'especificitat de l'àmbit de la comunicació, de manera que era exhaustiu en moltes matèries. Per altra banda, el seu gran desavantatge residia en l'antiguitat, ja que era tretze anys anterior al tesaurus general de la UNESCO. Aquest últim comptava amb un segon factor que va ser determinant, juntament amb la seva menor antiguitat, en la decisió d'utilitzar-lo en aquest treball: tot i recollir el camp de la comunicació i la informació en una àrea temàtica específica, ofereix un mateix sistema de classificació per a àrees fora de l'àmbit, el que resulta un gran avantatge en un àmbit de tanta transversalitat com la comunicació.

2.1 El tesaurus de la UNESCO

A diferència d'altres eines similars, el tesaurus de la UNESCO s'organitza no només alfabèticament sinó també per jerarquia. Es tracta d'un vocabulari controlat genèric utilitzat pel servei de documentació de la UNESCO i disponible en tres idiomes: anglès, francès i castellà.

En concret, el tesaurus parteix de set grans àrees temàtiques, per a cadascuna de les quals s'ha desenvolupat un conjunt de microtesaurus propis. Aquestes àrees són (1) educació, (2) ciència, (3) cultura, (4) ciències socials i humanes, (5) informació i comunicació, (6) política, llei i economia i, finalment, (7) països i agrupacions de països.

Per al nostre propòsit, un gran avantatge d'aquest tesaurus és que disposa d'una àrea temàtica pròpia per a la informació i la comunicació, que orientativament inclou les àrees de coneixement oficials a Espanya de Periodisme, Comunicació Audiovisual i Publicitat i Biblioteconomia i Documentació. Dintre d'aquesta àrea temàtica hi ha fins a nou microtesaurus: ciències de la informació, recerca i polítiques de comunicació, gestió de la informació, indústria de la informació, sistemes d'informació documental, fonts d'informació, processament de la informació, tecnologies de la informació (programari) i tecnologies de la informació (maquinari). En un nivell encara més profund, dintre de tota l'àrea temàtica d'informació i comunicació es troben fins a 73 descriptors genèrics, dintre dels quals figuren descriptors específics de fins a quatre nivells de jerarquia. Cal fer notar, no obstant, que no tots els descriptors genèrics tenen la mateixa profunditat de descriptors específics. De fet, donada la limitada quantitat de descriptors genèrics que arribaven al tercer nivell d'especificitat, en aquest treball es va optar per limitar a dos el nivell dels descriptors específics (taula 1).

Àrea temàtica	5. Informació i comunicació
Microtesaurus	5.20 Indústria de la informació

Descriptor genèric	Radiodifusió
Descriptor específic de nivell 1	NT1 Programes de radiodifusió
Descriptor específic de nivell 2	NT2 Contingut programàtic

Taula 1. Organització jeràrquica del tesaurus de la UNESCO

L'àrea temàtica d'informació i comunicació no esgota tot el conjunt de realitats a què fan referència les ciències de la comunicació. Per exemple, tot allò relacionat amb el cinema es classifica dintre d'aquest tesaurus en l'àrea de cultura i, específicament, en el microtesaurus d'arts interpretatives. A més, les fronteres entre disciplines mai són tan estanques com qualsevol sistema de classificació sembla donar a entendre, de manera que també es va recórrer a la resta d'àrees en documents que es trobaven a cavall entre diferents disciplines. Per exemple, un text que parla sobre la llengua en els mitjans de comunicació (Tubau i Comamala, 1991) pot ser indexat de manera adequada en una àrea més pròpia de la lingüística (microtesaurus 3.30, dintre de l'àrea cultura) o una reflexió sobre art i tecnologia (Boissier, 1991) pot caure dintre de les arts visuals de manera molt més adient (microtesaurus 3.50, igualment dintre de l'àrea cultura).

2.2 La qüestió idiomàtica

No existeix una versió en català del tesaurus de la UNESCO, de manera que es va utilitzar com a base la segona edició de la versió anglesa i es va utilitzar com a suport la traducció al castellà per realitzar una traducció pròpia al català dels microtesaurus de l'àrea temàtica d'informació i comunicació. També es va recórrer al [Cercaterm](#) del TermCat per a resoldre els dubtes terminològics directament des de la versió anglesa del tesaurus.

Una primera traducció lliure de l'autor d'aquest treball basada en les versions anglesa i castellana del tesaurus es va contrastar amb les recomanacions de la [Llista d'encapçalaments de matèria en català \(LEMAC\)](#), un llenguatge controlat per a la catalogació usat per la Biblioteca de Catalunya. La realització d'aquesta consulta va donar un resultat binari: terme acceptat o terme no acceptat. En el primer cas, es va donar per bo el terme traduït. En el segon cas, es podia donar a la vegada una doble situació: que hi hagués una recomanació de terme alternatiu per part de LEMAC o que no es donés aquesta possibilitat. En aquells casos en què es va suggerir una alternativa, hi havia situacions en què la seva acceptació semblava prou clara. Exemples d'aquest cas són *comunicació oral* en comptes d'*expressió oral* (descriptor genèric de processos de comunicació en el microtesaurus 5.10 recerca i polítiques de comunicació) o *telecomunicació – tràfic* en comptes d'*enginyeria telefònica* (descriptor genèric de telecomunicacions en el microtesaurus 5.40 tecnologies de la informació [programari]), que semblava reflectir també l'evolució de la tecnologia en el temps.

En altres ocasions, no obstant, l'alternativa oferta no era acceptable ja que en realitat es tractava d'accepcions diferents. Exemples d'aquesta situació són *aptitud verbal* en comptes d'*habilitats comunicatives* (descriptor genèric de processos de comunicació en el microtesaurus 5.10 recerca i polítiques de comunicació), ja que els propis descriptors específics fan referència a aptituds no únicament verbals, o *ràdio – dret i legislació* en comptes de *legislació sobre radiodifusió* (descriptor genèric de polítiques de comunicació en el microtesaurus 5.10 recerca i polítiques de comunicació), que sembla derivat de l'assimilació errònia del procés tècnic de la radiodifusió al mitjà de comunicació estrictament radiofònic.

En aquells casos en què LEMAC no oferia cap resposta clara, es va aplicar el criteri subjectiu de l'autor, el que introdueix un biaix en la validesa interna que s'ha de considerar en analitzar els resultats. En els casos en què es va recórrer a microtesaurus propis d'altres àrees temàtiques, es va mantenir la codificació original en anglès i només al final de la indexació completa de tot l'univers d'anàlisi es va procedir a fer-ne la traducció al català, utilitzant igualment com a referència Cercaterm i LEMAC. El resultat final d'aquest procés es pot comprovar en l'apèndix 1.

Igualment, els tesaurus són eines limitades en alguns casos. Per exemple, en el microtesaurus d'indústria de la informació (5.20) figura el descriptor genèric *radiodifusió*, dintre del qual trobem l'específic *televisió* que permet aprofundir en *televisió comercial* però no en el seu antònim *televisió pública* (si acceptéssim comercial com a equivalent a privada i, per tant, el contrari de pública). Això suposa que els articles sobre el servei públic de televisió, per exemple, s'han acabat indexant en el

microtesaurus economia (6.25), amb el descriptor genèric *sistemes econòmics* i el descriptor específic *sector públic*.

2.3 Adaptació del tesaurus

Un cop determinat el tesaurus de referència, i amb l'objectiu d'enriquir l'anàlisi, es va optar per introduir dos elements addicionals derivats d'una recerca prèvia de referència clara, la de Casasús i Guri (2005). Així, es va optar per aplicar també a cada document la doble classificació que aquest autor proposa a partir de dos elements: àmbit teòric de la comunicació i sector de la comunicació. Per a aquest autor, "els àmbits són les diverses disciplines o els marcs teòrics des dels quals s'estudia la comunicació" (Casasús i Guri, 2005, p. 1.381). A això afegeix els sectors professionals als quals fa referència l'objecte d'estudi.

L'obra de Jones (1995) havia ofert una dècada abans una proposta molt similar de classificació, amb un índex de disciplines i especialitats científiques equivalent al que Casasús i Guri bateja com a àmbits teòrics de la comunicació, i un índex de mitjans i serveis comunicatius, equivalent als sectors de Casasús i Guri. De fet, l'observació comparada d'ambdues propostes deixa ben clares les seves similituds, probablement basades en el fet que Jones va col·laborar en el treball de Casasús i Guri (taula 2).

Jones (1995)	Casasús i Guri (2005)
Disciplines i especialitats científiques	Àmbits teòrics
Antropologia Art Ciència política Comunicació de masses Cultura de masses Disseny gràfic Dret Economia Enginyeria Filosofia Historiografia Lingüística Periodística Semiòtica Sociologia Tecnologia de la informació Teoria de la comunicació	Anàlisi de continguts Didàctica de la comunicació Disseny audiovisual Disseny gràfic Documentació periodística Dret de la comunicació Economia de la comunicació Estructura de la comunicació Ètica i deontologia de la comunicació Història de la comunicació Periodística Polítiques de comunicació Psicologia de la comunicació Semiòtica Sociologia de la comunicació i estudis de gènere Tecnologies de la informació (Usos socials) Teoria de la comunicació Altres
Mitjans i serveis comunicatius	Sectors
Cinema Còmics Documentació Fonografia Fotografia Llibres Màrqueting Mitjans de comunicació de masses Premsa Propaganda política Publicitat Ràdio Relacions públiques Telecomunicacions	Cinema Editorial Fonografia Internet Multimèdia Premsa Publicitat Ràdio Relacions públiques Telecomunicacions Televisió Videografia

Taula 2. Classificacions comparades per a l'estudi de la comunicació

Tot i les similituds, en aquesta recerca es va optar per la classificació de Casasús i Guri per tres raons: en primer lloc, la classificació semblava prou raonable i satisfactòria d'acord amb els àmbits i sectors contemporanis, incorporant noves àrees com Internet i multimèdia; en segon terme, aquesta proposta era més comunicativo-cèntrica: no es parla de *dret* sinó de *dret de la informació* o no es parla de *psicologia* sinó de *psicologia de la comunicació*, donant la sensació que atén molt més a les peculiaritats intrínseques de les ciències de la comunicació, el que s'accentua amb àmbits com anàlisi de continguts o ètica i deontologia de la comunicació; addicionalment, aquesta opció ofería una certa continuïtat històrica de les dades i permetia fer comparacions amb la recerca d'aquest autor, de manera que s'incrementava el valor de la sèrie històrica. Després d'un test previ amb texts escollits aleatòriament, va aparèixer la necessitat de crear categories addicionals. Així, als àmbits teòrics es va afegir la categoria 'Altres', mentre que als sectors es va afegir 'Altres' i 'Diversos', que fa referència a textos que tracten sobre més d'un sector, per exemple l'audiovisual en conjunt o la radiotelevisió (apèndixs 2 i 3).

Malgrat tractar-se d'un llenguatge controlat, el problema d'aquestes dues classificacions és que no s'ofereix una definició per a cadascun dels descriptors. Això pot originar codificacions diferents en funció de l'experiència de l'indexador. Tres són les situacions que semblen més propícies a aquesta lògica:

- La indexació d'articles en què convergeixen dos descriptors; per exemple, un text sobre història del disseny gràfic es pot classificar tant en l'àmbit teòric de la història de la comunicació com en el del disseny gràfic.
- La indexació amb descriptors que semblen molt propers, com per exemple *estructura de la comunicació* i *economia de la comunicació*.
- L'aplicació de descriptors amplis com el de *sociologia de la comunicació* o ambigus com el de *periodística*. Segons la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, el terme *periodística* pot ser aplicat de manera restrictiva al "conjunt dels gèneres periodístics" o de manera àmplia a la "ciència de la comunicació que té per objecte l'estudi dels fenòmens i dels elements que integren l'activitat del periodisme, projectada en els diversos mitjans de comunicació social". Com és fàcil d'imaginar, la utilització d'una o altra definició pot produir resultats molt diferents. En el cas concret d'aquest terme, en la recerca es va emprar la pròpia definició donada en la presentació del primer número de la revista homònima, la "teoria del periodisme".¹

A més d'aquests elements, l'observació inicial també va detectar un volum important d'articles que feien referència a publicacions o personatges molt precisos que, en no ser elements genèrics, no apareixen en el tesaurus. Un exemple que condensa aquests dos elements és l'article de Cadena i Catalán (1991) en el primer número de *Treballs de comunicació* dedicat a l'obra d'un autor, Santiago Rusiñol, en una publicació específica, *L'esquella de la Torratxa*. Tant l'autor com la publicació són els dos elements principals de l'article i no semblava lògic ignorar-los en la indexació per una excessiva rigidesa del llenguatge controlat del tesaurus. Per cobrir aquesta necessitat detectada de l'anàlisi es va decidir incorporar descriptors onomàstics lliures. Es tracta d'elements que poden ser molt importants en determinats àmbits teòrics com història de la comunicació (per exemple, publicacions i autors) o tecnologies de la informació (usos socials) (per exemple, estàndards tècnics).

Per completar l'anàlisi temàtica es van incorporar, finalment, dos descriptors addicionals: un descriptor geogràfic, si l'article es referia a algun territori clarament identificable, i un descriptor temporal, amb el període al qual feia referència el contingut de l'article. Així es van completar les diferents variables emprades en el buidatge dels articles en la base de dades (apèndix 4).

3 Indexació

La indexació de les dades dels documents analitzats es va realitzar en una base de dades

elaborada *ad hoc* per a aquesta recerca. Amb tal propòsit es van consultar els articles tal com van ser publicats originalment en paper. La base contenia dues parts ben diferenciades: la descriptiva i l'analítica.

La part descriptiva feia referència als elements identificatius del document: any de publicació, revista en què va aparèixer, número de la revista, autors, títol de l'article i secció de la revista en què apareixia (si s'esqueia).

La part analítica incloïa les variables introduïdes per l'indexador. Aquestes feien referència a tres tipus d'elements:

- Aquells propis del tesaurus de la UNESCO: dos microtesaurus i descriptors genèrics, a més dels descriptors específics rellevants fins al nivell 2. Els microtesaurus podien pertànyer a diferents àrees temàtiques.
- Elements derivats de la recerca de Casasús i Guri (2005), és a dir, l'àmbit teòric i el sector als quals es poden assignar els documents.
- Elements personalitzats: diversos elements addicionals que es van considerar rellevants per als objectius de la recerca, com ara l'idioma en què estava escrit el document, un descriptor geogràfic clar per al contingut de l'article, un descriptor temporal definit i fins a tres descriptors onomàstics lliures per a elements molt específics, com noms propis de publicacions, estàndards tècnics o autors sobre els qui versen els documents. A més, es va afegir un darrer apartat d'observacions.

4 Assignació de descriptors

Un cop determinat el tesaurus i la resta de classificacions de referència per a l'indexador i dissenyada la base de dades, quedava només pendent la tasca pròpiament dita d'indexació.

Tot i que en aquest treball no s'examinava una mostra sinó tot un univers, una primera revisió dels documents objecte d'anàlisi va revelar l'heterogeneïtat dels materials publicats. Això va obligar a definir un criteri per incloure, o més aviat excloure, documents de l'anàlisi. Així, a partir de l'univers inicial, es va decidir descartar diferents tipus d'aportacions que no responien a una definició clara d'article acadèmic. Les raons d'exclusió van ser diverses:

- Tractar-se d'un resum d'un acte i no d'una contribució original pròpia (la crònica de l'acte d'inauguració del curs que fa cada any la SCC, per exemple, o el resum d'una taula rodona o de les intervencions en un congrés).
- Tenir una extensió tan reduïda que converteix el document més pròpiament en un resum que no en un article (per exemple Couchot, 1991). Tot i això, en general es va aplicar un criteri d'inclusió que es pot qualificar de generós d'acord amb els estàndards actuals de publicació científica. L'objectiu era evitar la penalització d'articles que són hereus de la conjuntura històrica del seu àmbit científic. Així, es van incloure en l'univers estudiat textos breus de caire eminentment assagístic.
- Textos que recullen semblances biogràfiques derivades d'actes de nomenament de socis d'honor, d'actes en memòria de socis traspassats o altres homenatges (per exemple, l'acte d'homenatge a Ernest Lluch recollit en el número 10 de *Periodística*).

Després d'aplicar aquests criteris d'exclusió, es van descartar 103 peces que no complien els requisits per a ser considerades científiques. Així, el corpus final sobre el qual es va treballar estava format per 498 articles.

Adicionalment, cal fer notar que no es van considerar les actes del VII Congrés de l'Associació d'Historiadors de la Comunicació, que es van lliurar en un CD-ROM adjunt al número 20 de *Treballs de comunicació*. El fet que aquestes actes comptin amb el seu propi ISBN, diferent de l'ISSN de la revista, les classifica formalment com una publicació diferent que, en tot cas, es va distribuir de manera conjunta.

Un cop establert l'univers d'anàlisi, es va procedir a la seva indexació seguint el procés descrit a la pròpia introducció al tesaurus de l'UNESCO:

- Lectura del document que es vol indexar, en aquest cas cadascun dels articles de l'univers que s'analitza.
- Elecció dels principals conceptes tractats en el document d'acord amb dos criteris que han de tendir a l'equilibri:
 - Selectivitat: elecció de conceptes que siguin rellevants en el text i puguin ser d'interès per aquells qui consultin la base de dades
 - Exhaustivitat: s'han d'eleger tots els conceptes útils que apareguin en el text per tal que una cerca per conceptes doni resultats pertinents.
- Traducció dels conceptes rellevants del document als descriptors més adequats, és a dir, la seva conversió a llenguatge controlat.

El conjunt de tot aquest procés metodològic es pot observar a la figura 1.

Figura 1. Protocol d'anàlisi aplicat

5 Conclusions

El primer que cal assenyalar com a conclusió d'aquesta explicació metodològica són les seves limitacions i biaixos. Primer, el fet de comptar amb un únic indexador va impedir contrastar l'assignació de descriptors, subjectiva per definició. En segon terme, per al cas del tesaurus de la UNESCO, s'ha usat per a una anàlisi temàtica una eina originalment dissenyada amb altres propòsits. Una eina *ad hoc* garantiria major idoneïtat dels resultats obtinguts.

Metodològicament, alguns dels criteris d'organització de l'eina principal emprada, el tesaurus de la UNESCO, són qüestionables per a un indexador procedent de l'àmbit de la comunicació, com les dificultats per classificar la televisió pública o el desplaçament de la comunicació política cap a l'àrea temàtica de política en detriment de la d'informació i comunicació. En tot cas, després de setze anys sembla necessària una actualització del tesaurus de la UNESCO que respongui a la naturalesa canviant dels àmbits socials i els sectors professionals als quals fa referència.

Per l'àmbit de la comunicació, una recomanació d'aquest estudi és l'elaboració d'un tesaurus propi de comunicació a l'estil del JEL en economia. L'estratègia emprada en aquesta recerca d'introduir descriptors addicionals com els àmbits teòrics o els sectors professionals dona uns resultats complementaris però limitats

Aquest punt és complex i fins i tot un sistema consolidat com el JEL no està exempt de crítiques i de propostes de reforma (Edo-Hernández, 2010). En qualsevol cas, la utilitat d'una eina d'aquest tipus es veuria incrementada exponencialment per una adopció generalitzada del seu ús per part de les revistes científiques –tal com ja succeeix en economia– en la selecció de les paraules clau dels textos que publiquen. És, per tant, una tasca que va més enllà de la del propi sistema de classificació i que hauria de fer partícip al conjunt de la comunitat científica.

Aquest tesaurus hauria de combinar la transversalitat del de la UNESCO amb el detall del de Viet. En el si de l'Institut d'Estudis Catalans, a més, seria un instrument de gran ajuda per a la seva tasca de fixació dels estàndards lingüístics, com demostra el fet que una gran part dels problemes en la traducció al català del tesaurus s'hagin donat per seriosos dubtes i discrepàncies sobre el sentit atribuït a alguns termes per part del LEMAC. El treball d'altres investigadors documentals podria ajudar clarament en aquesta tasca d'actualització del tesaurus (Martínez; Ristuccia; Stubbs; Valdez; Gamba; Mendes; Unzurrunzaga; Caminotti, 2011). A més, malgrat algunes àrees de frontera, l'experiència d'aquesta recerca indica que comunicació i documentació haurien d'aparèixer separades, com demostra l'escàs número de temes relacionats amb la biblioteconomia i la documentació que apareixen en l'anàlisi.

Entre les aportacions d'aquesta recerca, en l'àmbit de la comunicació significa un pas més en la reflexió sobre l'objecte d'estudi propi. Fins ara, aquesta anàlisi temàtica no ha estat gaire habitual en aquests estudis i s'ha limitat als estudis d'autoritat, prescindint en la majoria d'ocasions de criteris estrictament científics com els que intenta oferir aquest treball. Això sí, s'haurien de corregir

els biaixos ja assenyalats, introduir elements qualitius i, addicionalment, caldria ampliar la selecció de títols analitzats i de publicacions en general, incloent els llibres, les tesis doctorals o les actes de congressos.

Agraïments

Aquesta recerca es va dur a terme gràcies a la borsa d'estudis Ramon d'Alòs-Moner, atorgada a l'autor per l'Institut d'Estudis Catalans per desenvolupar entre 2010 i 2011 el projecte "Vint anys de recerca en comunicació a Catalunya. Anàlisi temàtica de les revistes de la Societat Catalana de Comunicació (1989-2009)". L'autor vol agrair l'ajut d'Amadeu Pons i Laia Bonet resolent dubtes sobre tesaurus i sistemes de classificació. Maria Corominas, a més, va actuar com a tutora d'aquesta recerca per part de l'Institut d'Estudis Catalans.

Bibliografia

- Boissier, Jean-Louis (1991). "Ordinador i creació". *Treballs de comunicació*, núm. 1, p. 59–64.
- Cadena i Catalán, Josep Maria (1991). "Santiago Rusiñol a L'Esquella de la Torratxa". *Treballs de comunicació*, núm. 1, p. 93–101.
- Casasús, Josep Maria (1989). "La sistematització dels estudis sobre història i crítica de la periodística". *Periodística*, núm. 1, p. 97–111.
- Casasús i Guri, Josep Maria (coord.) (2005). *Reports de la recerca a Catalunya. Comunicació i informació 1996-2002*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- Couchot, Edmond (1991). "La imatge numèrica, un nou ordre visual". *Treballs de comunicació*, núm. 1, p. 65.
- Edo-Hernández, Valentín (2010). "Las clasificaciones de materias en Economía: valoración crítica y propuesta de una alternativa básica general". *Revista española de documentación científica*, vol. 33, núm. 4, p. 600–623.
- Fernández-Quijada, David (2012). "Dues dècades de comunicació científica: anàlisi bibliomètrica de les revistes de la Societat Catalana de Comunicació (1989-2009)". *Comunicació. Revista de recerca i d'anàlisi*, vol. 29, núm. 1, p. 125-151.
- Gil Urdiciain, Blanca (2004). *Manual de lenguajes documentales*. Gijón: Trea.
- Institut d'Estudis Catalans. *Diccionari de la llengua catalana*. 2a ed. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. <<http://dlc.iec.cat/infolegal.html>>. [Consulta: 29/07/2012].
- Instituto de Estudios Documentales sobre Ciencia y Tecnología. *Tesoros y glosarios IEDCYT en línea*. <http://thes.cindoc.csic.es/index_esp.php>. [Consulta: 29/07/2012].
- Jones, Daniel E. (coord.) (1995). *Directori Espanyol d'Investigació en Comunicació*. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació.
- Journal of Economic Literature (JEL). *Classification System*. <http://www.aeaweb.org/journal/jel_class_system.php>. [Consulta: 29/07/2012].
- Martínez, Ana M.; Ristuccia, Cristina A.; Stubbs, Edgardo A.; Valdez, Julia C.; Gamba, Viviana L.; Mendes, Paola V.; Unzurrunzaga, Carolina; Caminotti, María L. (2011). "La estructura sistemática del tesoro: indicadores para evaluar su calidad". *Revista española de documentación científica*, vol. 34, núm. 1, p. 29–43.
- Tubau i Comamala, Ivan (1991). "El català oral als mitjans". *Treballs de comunicació*, núm. 1, p. 103–113.
- UNESCO. *UNESCO Thesaurus*. 2nd ed. London: University of London Computer Centre (ULCC). <<http://www2.ulcc.ac.uk/unesco/>>. [Consulta: 29/07/2012].

Apèndix

Apèndix 1. Microtesaurus en català de l'àrea d'informació i comunicació del Tesaure de la UNESCO

?
?
?
?
?
?
?
?
?
?

Apèndix 2. Classificació d'àmbits teòrics de la comunicació i nombre de documents assignats

ANCO = Anàlisi de continguts (51)
DIDA = Didàctica de la comunicació (4)
DIAV = Disseny audiovisual (11)
DIGR = Disseny gràfic (2)
DOCU = Documentació periodística (3)
DRET = Dret de la comunicació (9)
ECON = Economia de la comunicació (2)
ESTR = Estructura de la comunicació (44)
ETIC = Ètica i deontologia de la comunicació (9)
HIST = Història de la comunicació (125)
PERI = Periodística (96)
POLI = Polítiques de comunicació (14)
PSIC = Psicologia de la comunicació (3)
SEMI = Semiòtica (3)
SOCI = Sociologia de la comunicació i estudis de gènere (41)
TECN = Tecnologies de la informació (Usos socials) (23)
TEOR = Teoria de la comunicació (6)
ALTR = Altres (52)

Apèndix 3. Classificació de sectors de la comunicació i nombre de documents assignats

CINE = Cinema (81)
EDIT = Editorial (1)
FONO = Fonografia (1)
INTE = Internet (0)
MULT = Multimèdia (11)
PREM = Premsa (210)
PUBL = Publicitat (4)
RADI = Ràdio (16)
RRPP = Relacions públiques (6)
TECO = Telecomunicacions (0)
TV = Televisió (60)
VIDE = Videografia (1)
DIVE = Diversos (68)
ALTR = Altres (39)

Apèndix 4. Variables de la base de dades i codificació

Data de recepció: 13/12/2011. Data d'acceptació: 29/07/2012.

Notas

¹ Sobre el cas concret de Periodística, resulta essencial la lectura de la reflexió de Casasús (1989) en el número inaugural de *Periodística*.

Articles similars a BiD

- [La visibilitat internacional de la investigació científica : el cas de la Universidad Nacional Autónoma de México](#). González, Eric; Gómez Hernández, José A.; Licea de Arenas, Judith. (2008)
- [Avaluació de revistes i avaluació de la recerca en humanitats i ciències socials a Catalunya : aproximació a un problema](#). Urbano Salido, Cristóbal. (2003)
- [La Generalitat posa dades públiques a disposició de la ciutadania perquè pugui reutilitzar-les](#). Genovès i Avellana, Ignasi. (2012)
- [Desenvolupament del servei de préstec en línia de llibres electrònics a les biblioteques públiques de Catalunya i de la Comunitat de Madrid](#). Domínguez Sánchez, Pilar; Guerrero Torres, Yolanda; Jáudenes, María; Renedo i Puig, Carme; Vives i Gràcia, Josep. (2011)
- [L'explotació de l'A&HCI en l'avaluació de la recerca en literatures de llengües minoritàries : el cas de les literatures catalana i danesa](#). Ardanuy Baró, Jordi; Urbano Salido, Cristóbal; Quintana Trias, Lluís. (2011)

Articles similars a Temària

- [Investigación mexicana en ciencias de la salud 1999-2004 : un análisis bibliométrico](#). Licea de Arenas, Judith; Arenas Vargas, Miguel; Cabello, Mercedes; Carmona, Verónica; Romero, Rubén D.. (2006)
- [El proceso documental de la información sobre Investigación en Cataluña](#). Arguimbau Vivó, Llorens. (2004)
- [Estudio bibliométrico de la actividad científica de los matemáticos mexicanos graduados en Estados Unidos en el periodo 1980-1998](#). González, Eric; Arenas Vargas, Miguel; Licea de Arenas, Judith. (2003)
- [Revisión de los estudios orientados a la medición de las capacidades tecnológicas por medio de la literatura patente. Propuesta de análisis estadístico y evaluación de la calidad de una base de datos en patentes](#). Ayuso Sánchez, María José;

Ayuso García, María Dolores. (2003)

- [El Boletín de la Asociación Andaluza de Bibliotecarios : análisis de los artículos de investigación \(1998-2002\)](#). García Pérez, María Sandra. (2003)

Articles del mateix autor a Temària

[Fernández-Quijada, David](#)

[[més informació](#)]

Facultat de Biblioteconomia i Documentació
Universitat de Barcelona
Barcelona, desembre de 2012
<http://www.ub.edu/biblio> • [Comentaris](#)

[Recomanar](#) • [Citació](#) • [Estadístiques](#) • [Metadades](#)
Els textos publicats a *BiD* estan subjectes a una llicència de [Creative Commons](#)
[Política de privadesa](#)
[UB](#) • [Facultat](#) • [BiD](#)

